

200. SATELLIETEN

210.

300. MIDDELLANDSE ZEE & NABIJE OOSTEN : g.b.

400. VERRE OOSTEN : g.b.

500. DIVERSEN

501. Historische achtergrond der kwestie Berlijn.

1943 Tijdens de conferentie te Moskou der Ministers van Buitenlandse Zaken werd de "Europese Commissie van Advies" in het leven geroepen, welke in 1944-45 de gebieden beschreef, die door ieder der vier wereldmachten zouden worden bezet plus de manier waarop het bestuur zou worden uitgeoefend.

1945 In juni gaven de vier regeringen richtlijnen uit, welke speciale regelingen beoogden, betreffende de bezetting en het bestuur van Berlijn als een gebied, dat zich onderscheidde van de andere vier bezette zônes. De Amerikaanse en Britse troepen namen, nadat overeenstemming was bereikt aangaande de toegang tot Berlijn, de hun toebedeelde zônes in bezit door middel van weg, trein en luchttransporten. In augustus werden, tijdens de overeenkomst van Potsdam, de richtlijnen der Amerikaanse, Britse en Russische politiek ten opzichte van Duitsland in principe vastgesteld; tevens werd de "Raad van Ministers van Buitenlandse Zaken" opgericht. De "Raad van Bestuur" keurde in november de instelling van de drie twintig mijl brede luchtcorridors boven Berlijn goed, waarbij werd bepaald dat "vluchten langs deze routes zouden worden uitgevoerd, zonder dat daar tevoren melding van zou worden gemaakt, door vliegtuigen, behorende tot de naties, welke Duitsland bestuurden". Terwijl de onderhandelingen over de corridors werden voortgezet, bracht de Sovjet-afgevaardigde een voorstel ter tafel, waarin werd gesteld, dat de vluchten in de corridors moesten worden beperkt tot die, welke "noodzakelijk waren om te voorzien in de behoeften van de bezettingstroepen in de zônes van "Groot Berlijn" ". Dit was voor de "Raad van Bestuur" niet aanvaardbaar, doch vormt sindsdien toch de basis der Sovjet-beschuldigingen.

- 1946-'47 Parijse conferentie van Ministers van Buitenlandse Zaken: bij het uitblijven van de overeenkomst over de Duitse economische eenheid accepteert Engeland het Amerikaanse aanbod van een economische fusie der Britse en Amerikaanse zônes.
- 1947 Tijdens de vergadering in maart/april van de "Raad van Ministers van Buitenlandse Zaken" te Moskou verwierp Molotov voorstellen voor economische eenheid tenzij "onvoorwaardelijke nakoming van herstelbetalingen" eveneens gewaarborgd werd.
- 1948 In maart trok Maarschalk Sokolovsky zich uit de "Raad van Bestuur" terug als gevolg van het afbreken van de onderhandelingen in 1947. Sinds januari hadden de Russen beperkingen opgelegd aan de verbindingen tussen Berlijn en de Westelijke zône en op 15 juni zetten zij het weg- en treinverkeer stop. Onenigheid over de hervorming van het Berlijnse muntstelsel en de weigering van de Westelijke mogendheden toe te geven dat Berlijn economisch een deel van de Sovjet-zône was, leidde tot het invoeren van de "D-mark" in de Westelijke sector; als represaille zetten de Russen het overgebleven trein- en waterverkeer tussen Berlijn en de West-zône stop. Zo ontstond de luchtbrug van Berlijn. Rusland had tevoren reeds zijn delegatie uit de Berlijn "kommandatura" - ingesteld als besturend orgaan van Berlijn - teruggetrokken en had een "marionetten stadsbestuur" in de Sovjet-zône gevestigd.
- 1949 Omstreeks mei bereidden de Russen nieuwe onderhandelingen over Berlijn voor en werd de blokkade opgeheven. In september ontstonden de "geallieerde Hoge Raad" en de "Federale Bondsrepubliek Duitsland" en werden de eerste vrije verkiezingen sinds 1933 in West-Duitsland gehouden. In de Sovjet-zône werd de Duitse Democratische Republiek uitgeroepen met Berlijn als hoofdstad, terwijl tevens een Sovjet Bestuurscommissie gevormd werd.
- 1951 De afgevaardigden der Ministers van Buitenlandse Zaken kwamen van maart tot juni in Parijs bijeen, doch slaagden er niet in een agenda op te stellen, die voor de Russen aanvaardbaar was. In juni begon de Koreaanse oorlog en er bestond enige angst, dat zich een gelijksoortige situatie in Duitsland zou ontwikkelen; de Westelijke machten werden gedwongen de veiligheid van West-Duitsland en Europa als geheel zeker te stellen. De "Nato Raad" bereikte overeenstemming aangaande de snelle vorming van een verenigde Westeuropese strijdmacht, waarin ook West-Duitsland zou bijdragen.
- 1952 De conventies van Bonn werden op 26 mei en de Europese Defensie Gemeenschap op de volgende dag ondertekend.
- 1953 Op 17 juni volgde de Oostduitse opstand, hetgeen de ineensstorting van het Sovjet-regime zou hebben betekend, indien het Sovjet-leger niet had ingegrepen.
- 1954 Op de conferentie van de grote vier werd het plan van Minister Eden, dat de hereniging van Duitsland tot doel had en berustte op het houden van vrije verkiezingen, door de Russen afgewezen.

In april werd de Europese Defensie Gemeenschap door West-Duitsland en de Benelux-landen, doch niet door Frankrijk, bekrachtigd. Tenslotte werden Italië en de Duitse Bondsrepubliek in oktober uitgenodigd zitting te nemen in de uitgebreide "Brusselse Verdragsorganisatie".

1955

Op 5 mei werd de Duitse Bondsrepubliek lid van de Westeuropese Unie en een dag later van de NATO. Negen dagen later werd het "Warschau Pact" gesloten, gevolgd door het opzeggen van de "Anglo-Sovjet" en "Franco-Sovjet" verdragen door Rusland. (Tussen november 1955 en november 1958 werden door de Westelijke mogendheden een reeks pogingen ondernomen met Rusland tot overeenstemming te komen over Duitsland, doch zonder resultaat).

1958

Een ingediende Sovjet-nota hield in dat de Westelijke mogendheden hun positie in West-Berlijn misbruikten om hun subversieve activiteiten tegen het Sovjet-bloc voort te zetten; deze nota bracht tevens naar voren dat de basis voor verdere geallieerde overeenkomsten over Berlijn hiermede teniet gedaan was. De Sovjets stelden voor dat West-Berlijn zou worden gedemilitairiseerd; (een periode van zes maanden voor onderhandelingen werd hierbij gesuggereerd). De Westelijke geallieerden bevestigden opnieuw hun voornemen hun positie en rechten in Berlijn te handhaven.

1960

Aansluitende op de Parijse topconferentie in mei lanceerden de Sovjet en Oostduitse regeringen een regelrechte aanval op de status van West-Berlijn en betwistten de Westelijke mogendheden het recht tot onbeperkt gebruik van de corridors. Oost-Duitsland verklaarde, dat de corridors uitsluitend bedoeld waren om de troepen van de Westelijke mogendheden te bevoorraden en beweerde dat zij werden misbruikt om "militaristen en revanchisten" naar West-Berlijn te vervoeren. De Westelijke ambassadeurs wezen deze bewering van de hand door op te merken dat de corridors indertijd waren ingesteld door de "Raad van Bestuur" waarin Oost-Duitsland niet eens zitting had.

1961

Tijdens de uitwisseling van nota's na de ontmoeting tussen Kennedy en Kroetsjef in juni te Wenen, beweerde Rusland dat een spoedige oplossing inzake een vredesverdrag met de "twee Duitse staten" het enige onderwerp voor onderhandeling was en dat de hereniging van Duitsland een "zuiver interne kwestie van het Duitse volk was". Het toenemende aantal vluchtelingen van Oost- naar West-Duitsland leidde uiteindelijk tot het afsluiten van Oost-Berlijn in de nacht van 12 op 13 augustus. Tien dagen later maakte een Sovjet-nota een dreigende verwijzing naar de corridors die "gebruikt werden door het Westen om revanchisten, extremisten, subversieve elementen, spionnen en saboteurs te vervoeren, hetgeen volkomen in strijd zou zijn met de in 1945 gesloten overeenkomst, toen de corridors tijdelijk aan de Westelijke mogendheden werden toegewezen om hun garnizoenen te bevoorraden". Ontkonning dezer beweringen door het Westen deed een nieuwe Sovjet-nota opnieuw de nadruk leggen op de tijdelijke basis van de corridors.

De Westelijke mogendheden antwoordden door aan te voeren, dat toegang door de lucht naar Berlijn sinds 1945 niet beperkt was geweest en dat Rusland van de eerste dag af had erkend, dat de corridors zouden worden gebruikt "door vliegtuigen van de vier naties met volle vrijheid van handeling". De Sovjet regering werd gewaarschuwd tegen elk ingrijpen op deze vluchten.

1962 Een volgende serie nota's en protesten werd aan de Russen overhandigd na Sovjet pogingen om op 8 februari delen van de corridors te doen blokkeren voor Westers verkeer.

502. Kort verslag bezoek Sovjet smaldeel aan Stockholm van 15 tot 18 juni 1962. (MARID)

Een Sovjet-Russisch smaldeel, bestaande uit het onderzeebootmoederschip KOTELNIKOV en de onderzeeboten 100, 134 en 138 van de "W"-klasse, bracht een bezoek aan STOCKHOLM van 15 tot 18 juni 1962.

Het smaldeel stond onder bevel van Schout-bij-Nacht Pjotr Kulik. Tijdens het vlootbezoek bracht de bemanning bezoeken aan de stad Stockholm, brouwerijen, musea e.d., terwijl de Zweedse marine-officiers-club te Stockholm en de onderofficiersclub ieder een receptie hielden voor een gedeelte van resp. de officieren en de onderofficieren.

De Sovjet-Russische Ambassadeur hield een ontvangst in zijn residentie op 16 juni en de Commandant van het smaldeel ontving op zondag 17 juni op het onderzeebootmoederschip KOTELNIKOV. De receptie was slecht georganiseerd waardoor er een geregeld tekort aan dranken was, zodat tijdens deze ontvangst achtereenvolgens longdrinks, rode- en witte wijnen, champagne en wodka werden geserveerd. De Sovjet-Russische officieren hadden blijkbaar geen opdracht gekregen hun gasten te entertainen en bepaalden zich slechts tot het zelf verorberen van grote hoeveelheden spijsen en dranken. De hofmeesters liepen in bijzonder vuile kleding rond. De Sovjet-Russische Ambassadrice liep zelf met een grote armstoel te sjouwen die zij voor een Zweedse Admiraal als zitplaats had bestemd, terwijl de Sovjet-Russische marineofficieren dit tafereel onbewogen gade sloegen; er was geen één onder hen, die zelf maar een hand uitstak om haar te helpen.

De vlaggen, die rondom het dek hingen, waren vuil en hingen er zeer slordig bij.

Tijdens de receptie werd een zang ten gehore gebracht door een 20-tal matrozen en werden enkele Russische volksdansen uitgevoerd door een aantal hunner. Van Zweedse zijde werd echter vernomen, dat een aantal beroeps zangers en dansers uit Rusland voor deze gelegenheid speciaal in marine-uniform was gestoken. Het spreekt vanzelf, dat zulks door de Russen niet bekend werd gesteld. Het onderzeebootmoederschip was op 16 en 17 juni van 14.00 - 16.00 uur voor het publiek geopend. Er was van de zijde van de Stockholmse burgerij grote belangstelling voor de schepen. De bezoekers hadden volledige vrijheid om te gaan en te staan aan dek en zij werden tevens in de gelegenheid gesteld om een klein gedeelte van de accommodatie van de officieren en de overige bemanning te bekijken. De brug was echter niet toegankelijk.

De tandheelkundige kliniek, die blijkbaar met trots werd getoond, was bijzonder ouderwets en onhygiënisch, terwijl de röntgen-apparatuur in de ziekenboeg van zeer verouderde datum was.

De kombuis leek slecht uitgerust, terwijl op reinheid blijkbaar niet werd gelet. De chef-kok, die er in werkte, droeg aan een hand een zeer vervuild verband.

De bemanning werd niet toegestaan om individueel te gaan passagieren, doch kon slechts in groepen vergezeld door officieren de wal op.

Tijdens de receptie aan boord viel het op, dat het schip slecht was afgewerkt. Gelaste delen waren bijvoorbeeld niet bijgeslepen. Het onderzeeboot-moederschip KOTELNIKOV is destijds voor langere tijd in ALBANIE geweest als onderzeeboot-moederschip voor de aldaar gestationeerde Sovjet-Russische onderzeeboten.

503. Korte diversen.

1. Oefeningen.

Waarschijnlijk hebben begin oktober Warschau-pact oefeningen plaatsgevonden waaraan door de Oostduitse, Poolse en Russische marine zal zijn deelgenomen. Bijzonderheden zijn nog niet bekend, doch zeer waarschijnlijk zijn het wederom kust-verdedigingsoefeningen op kleine schaal geweest.

2. ELINT/COMINT activiteiten.

Vinden normaal voortgang en concentreren zich in gebieden waar NATO-oefeningen plaats vinden. Voorzover na te gaan zijn daarin thans betrokken: "SHKVAL" (West-Atlantic), "PURGA" (Oost-Atlantic), "LOTS 60" (Middellandse Zee).

3. Nieuw materiaal.

a, onderzeeboten.

Er bestaat een nieuw type nucleaire onderzeeboot, namelijk de "E"-klasse, die in de Pacific wordt gebouwd en voorlopig nog daar alleen is gezien. De E-klasse heeft, behalve een aantal torpedobuizen, ook een zes-tal buizen met "cruise-type" anti-schip geleide projectielen in het dek ingebouwd. Van deze klasse zijn er 5 operatief.

De ombouw van W-klasse onderzeeboten voor geleide projectielen (hetgeen in Leningrad gebeurt) vindt voortgang. Totale aantal thans 13 (waarvan 1 met 1 buis, 5 met 2 buizen en 7 met 4 buizen), verdeeld over Oostzee, Noordelijke Vloot en Pacific.

De bouw van "G"-klasse onderzeeboten (conventionele voortstuwing, 3 ballistische projectielen) vindt eveneens voortgang (in Noordelijke Vloot werf), evenals de bouw van F-klasse onderzeeboten (conventionele voortstuwing en torpedo-bewapening).

De bouw van H- en N-klasse onderzeeboten (nucleaire voortstuwing, H met 3 ballistische projectielen en N met torpedo-bewapening) geschiedt wat langzamer dan eerst werd geschat (o.a. omdat bouw van G-klasse voorgaat). Totale aantal 15 in Noordelijke Vloot en 2 in Pacific.

b. GP-jagers.

De derde KYNDA is in aanbouw, verwachte gereedheid: voorjaar 1963. Niet bekend of nog meer schepen van de KYNDA-klasse, of dat al opvolgers van de KYNDA-klasse, in aanbouw zijn.

c. Escorte-vaartuigen.

Twee klasse escorte-vaartuigen zijn in aanbouw, de POTI-klasse in de Zwarte Zee en de PETYA-klasse in de Oostzee. Voor deze schepen is waarschijnlijk dezelfde romp gebruikt, doch de POTI-klasse heeft minder bewapening en achteruit een heliporter-dek, terwijl de PETYA-klasse een enigszins grotere artillerie-bewapening heeft en geen heliporter-dek.

4. Leveranties aan COMSYM-landen.

a. Indonesië.

In september zijn 1 SVERDLOV-klasse kruiser en twee RIGA-klasse escorte-vaartuigen aan Indonesië geleverd. Voorzover bekend moeten nog zes RIGA's worden geleverd. Bovendien zijn waarschijnlijk nog twee T-43 klasse mijnenvegers geleverd (alle uit de Zwarte Zee).

b. Afrikaanse/Aziatische leveranties.

Aan Noordafrikaanse en enkele Nabije-Oosten landen (Yemen en Irak?) zijn kleinere schepen (kustpatrouille-vaartuigen, kustmijnenvegers e.d.) geleverd, doch een en ander is nog niet geheel te overzien.

c. Cuba.

Aan Cuba zijn tot begin oktober 1962 geleverd:

6 KRONSETADT-klasse kustpatrouillevaartuigen;
16 P6-klasse MTB's;
16 KOMAR-klasse GP-motorboten;
4-5 kleine patrouilleboten en enkele kleine hulpvaartuigen.